

Proč sobota není závazná pro Kristovu církev

Pavel Škoda, B.Th.

Pokusím se zde shrnout velmi stručně důvody, které vidím jako zásadní pro odmítnutí závaznosti zachovávání soboty v křesťanské církvi.

Prvním důležitým poznatkem je zjištění, že až do Exodu se v Písmu, konkrétně v knize Genesis, o sobotě jako předepsaném dni odpočinku pro člověka vůbec nemluví. Zastánci soboty jako hlavní argument pro její univerzální platnost uvádí Boží odpočinutí sedmý den po stvoření (Gn 2,2,3). V tomto textu se však podstatné jméno *šabbat* (sobota) vůbec nevyskytuje. Je zde pouze sloveso *šabat*, které znamená odpočinout. Dále je třeba si všimnout, že sedmý den po stvoření, kdy Bůh začal odpočívat, není zakončen jako předchozích šest dní frází „byl večer a bylo jitro den...“, a to znamená, že toto Boží odpočinutí stále trvá a není tedy omezeno na 24 hodin. Vzhledem k tomuto Božímu odpočinku pak nenacházíme žádný příkaz ba ani náznak o tom, že by zde existovala nějaká jeho souvislost s činností, resp. nečinností člověka (Adama a Evy). Sobota dále není zmíněna ve spojitosti s žádným z patriarchů a není zmíněna ani při ustanovení smlouvy Hospodina s Noem, ani později s Abrahamem. Události knihy Genesis zahrnují minimálně období 2500 let, a proto je zřejmé, že zachovávání soboty sedmého dne nemůže mít univerzální platnost pro celé lidstvo.

První zmínku o sobotě nacházíme až v Ex 16. kapitole, kde je na praktickém příkladě s manou Izraelcům vysvětlen princip zachovávání soboty. To byl nezbytný krok před samotným přijetím smlouvy na hoře Sinaj, protože, jak si ukážeme dále, sobota (a její správné pochopení) má v konceptu této smlouvy klíčový význam.

Celá otázka soboty souvisí totiž především s pochopením konceptu starozákonních smluv. Každá starozákonní smlouva dodržovala jistou formu, která byla tvořena 1) slibem od silnější strany vůči straně slabší, 2) závazkem, který má plnit slabší strana, 3) ve středu smlouvy se pak nacházelo její znamení, které určila silnější strana, a které bylo pro danou smlouvu vždy unikátní. Nakonec ve smlouvě vždy nacházíme 4) výčet pozitivních konsekvencí, když bude smlouva dodržena (požehnání), a 5) negativních, pokud bude porušena (zlořečení).

Sobota měla pro uzavření Sinajské smlouvy takový význam právě proto, že byla ustanovena jako její znamení:

Promluv k Izraelcům: Dbejte na mé dny odpočinku [soboty]; to je znamení mezi mnou a vámi pro všechna vaše pokolení, abyste věděli, že já Hospodin vás posvěcuji. Budete dbát na den odpočinku; má být pro vás svatý. Kdo jej znesvětil, musí zemřít. Každý, kdo by v něm dělal nějakou práci, bude vyobcován ze společenství svého lidu. Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne bude slavnost odpočinutí, Hospodinův svatý den odpočinku. Každý, kdo by dělal nějakou práci v den odpočinku, musí zemřít. Ať tedy Izraelci dbají na den odpočinku a dodržují jej po všechna svá pokolení jako věčnou smlouvu. To je provždy platné znamení mezi mnou a syny Izraele. (Ex 31,13-17)

Podobně jako znaméním smlouvy s Noem byla duha, znaméním smlouvy s Abrahamem obřízka a znaméním Nové smlouvy je křest a večeře Páně, byla za znamení Sinajské smlouvy ustanovena sobota. Znamením pak má jednu důležitou vlastnost: váže se výhradně k dané smlouvě a nemá smysl ani platnost pro nikoho, na koho se smlouva nevztahuje. Sinajská smlouva se vztahuje právě a pouze na Izraelský národ, na potomky Abrahama, které Bůh vyvedl z Egypta. Proto v opakování Desatera v knize Deuteronomium čteme:

Tuto smlouvu Hospodin neuzavřel s našimi otci, ale s námi, kteří tu dnes jsme, s námi všemi, kteří žijeme. (Dt 5,3)

Sinajská smlouva tedy nebyla uzavřena s otci (Abrahamem, Izákem a Jákobem), ale až s generací jejich potomků, které Bůh zachránil z Egypta. V Písmu se pak o této smlouvě dočteme, že vstoupit do ní smí jen ten, kdo je potomkem Abrahama, a tedy patří do smlouvy, kterou s ním Bůh uzavřel. Znamením této smlouvy byla, jak víme, obřízka. Nelze tedy oddělit obřízku a sobotu, protože sobotu má povinnost (dokonce pod trestem smrti) zachovávat pouze a právě ten, kdo je obřezán (a je tedy pokrevním Abrahamovým potomkem). Kdo obřezán není, stojí mimo Sinajskou smlouvu, a nevztahuje se na něj proto ani povinnost zachovávat sobotu. Proto také novozákonní církev na Jeruzalémském sněmu (Sk 15. kap.) řešila vzhledem ke konvertitům z pohanů především otázku obřízky, protože z odpovědi plynul automaticky vztah křesťanů k celému zákonu včetně zachovávání soboty. Jak sněm rozhodl je také známé, obřízka nebyla pro křesťany

z pohanů stanovena jako závazná, a tedy logicky v rozhodnutí koncilu ani žádnou zmínku o sobotě nenacházíme.

Sobota je umístěna uprostřed Desatera, jako jeho čtvrté přikázání, a Desatero samotné je jádrem či základem celé Tóry (většina, ne-li všechny ostatní zákony Tóry, jsou vlastně rozvedením principů Desatera do praxe Izraelského národa). Jako znamení smlouvy je tedy sobota umístěna přesně tam, kde bychom ji dle známých konceptů starozákonních smluv měli čekat, ve středu smlouvy samotné. Proto, jak již bylo ukázáno výše, je se smlouvou a její platností neoddělitelně spjata.

I když je Sinajská smlouva ve Starém zákoně označena jako věčná, apoštol Pavel uvádí její platnost na pravou míru, když poukazuje na nesmyslnost jejího zachovávání po příchodu Mesiáše (Krista):

Písmo tu neříká v množném čísle: „a semenům,“ ale v jednotném: „a tvému semeni,“ čímž je míněn Kristus. Chci tím říci toto: Zákon zavedený po 430 letech... Byl přidán kvůli proviněním až do příchodu toho zaslíbeného semene. (Gal 3,16-19)

Další námitkou zastánců soboty je poukázání na skutečnost, že sobota je součástí Desatera, a tedy by se mělo jednat o morální zákon, který proto musí mít univerzální platnost (na rozdíl od zákonů ceremonálních).

Především je třeba si uvědomit, že biblický text nikde nerozlišuje mezi zákony morálními a ceremonálními, občanskými, civilními aj. Jako čtenáři (a tedy vykladači) Písma můžeme tyto kategorie podle jistých charakteristik rozpoznávat, ale tyto námi rozpoznané kategorie nejsou vlastními kategoriemi samotných zákonů. Každý zákon napsaný v Tóře, bez ohledu na to jaké má charakteristiky, je nedílnou součástí Mojžíšova zákona.

Když Mojžíš přišel nazpět, vypravoval lidu všechna slova Hospodinova a předložil mu všechna právní ustanovení. Všechn lid odpověděl jako jedněmi ústy. Řekli: „Budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“ (Ex 24,3)

Dále je třeba poznamenat, že Desatero, i když bylo samotným Bohem napsáno na kamenné desky, bylo následně z kamenných desek přepsáno do Tóry a tvoří její nedílnou součást. Celá Tóra byla tedy sepsána Mojžíšem a byla nazvána "Kniha zákona". Byla to tato Kniha zákona, ze které Mojžíš předčítal lidu při kodifikaci a uzavření smlouvy (Ex 24,3-8).

Když Mojžíš všemu lidu oznámil všechna přikázání podle zákona, vzal krev telat a kozlů, vodu, červenou vlnu s yzopem a pokropil knihu Zákona i všechny lid. A řekl jim: Toto je krev smlouvy, kterou s vámi uzavřel Bůh. (Žd 9,18-20)

Proto židé dodnes rozpoznávají Tóru a všech jejích 613 zákonů jako stejně závazné.

I kdybychom však chtěli uvažovat o dělení zákonů Tóry na morální a ceremonální, je zřejmé, že z principu sobota morálním zákonem být nemůže, protože v případě porušení morálního zákona zůstává vždy jedna strana poškozena (nezabiješ, nesemilníš, nepokradeš apod.). Na příkladu Krista a jeho učedníků však můžeme vidět, že pokud například člověk poruší sobotu, aby činil dobré, není zde žádná poškozená strana, a tedy se nejedná o nemorální čin. Vlastně se jedná o pravý opak, tedy o morálně kladné jednání. Zákon o dodržování soboty tak je paradoxně možné naplnit i jeho porušením.

Je třeba také upozornit, že sobota je uvedena spolu s morálními zákony pouze jednou (na obou místech, kde je zapsána formulace Desatera), ale ve spojení s ceremonálními zákony je uváděna mnohokrát (Lv 23. kap., kde je uvedena mezi vyjmenovanými svátky Hospodina; Lv 24,8; Nu 15,32; 28,19; 2.Kr 4,23; 1.Par 9,32; Iz 66,23; Ez 46,1.4.12; Oz 2,11; Am 5,8; Kol 2,16).

Dostáváme se však k další otázce, a sice k platnosti Desatera v době Nové smlouvy. Pro mnohé to je zřejmě překvapení, ale z výše uvedeného jednoznačně plyne, že Desatero v Nové smlouvě již závazné není. Znamená to tedy, že je dovoleno zabíjet, smilnit, loupit atd.? Naprosto ne! Nová smlouva přichází s mnohem náročnějším konceptem, protože Desatero neanuluje, ale naopak ho naplňuje, rozvádí, a tím klade na Kristovy následovníky mnohem větší zodpovědnost a nároky, než jaké měla Tóra. Kristus říká:

Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. (Mt 5,17)

Výraz "naplnit" nemůžeme vykládat jako "zachovat platnost", protože v prorocích nejsou kodifikovány žádné zákony, a tedy není co zachovávat. "Naplnit" je tedy třeba chápat ve významu jednak završení všeho, co v prorocích i zákoně ukazuje na Krista, v jeho díle, smrti a zmrtvýchvstání, a jednak ve významu

reinterpretace všeho, co se nachází v zákoně a prorocích, skrze Kristovo učení a osobu do podmínek Nové smlouvy.

Pisatelé Nového zákona zmiňují na mnoha místech přikázání Desatera, avšak nikoli jako závazné příkazy, ale jako didaktické pomůcky, které křesťanům osvětlují, co to znamená následovat v plnosti Krista. Apoštol Pavel přirovnává zákon k učiteli (pedagogovi, řecky *paidagogos*), který vede člověka ke Kristu:

Zákon byl naším vychovatelem [paidagogos] ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry. Ale když přišla víra, nejsme již pod vychovatelem. Skrze víru jste všichni Božími syny v Kristu Ježíši. (Ga 3,24-26)

Stejně tak jako vychovatel či pedagog učí dítě, pouze dokud nedospěje a není schopno samostatného života, je i zákon zbytečný tam, kde působí Boží Duch na svědomí a srdce obráceného křesťana. Takový člověk se pak řídí dobrovolně a svědomitě mnohem náročnějším Kristovým zákonem lásky:

A to je jeho přikázání: věřit jménu jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovat, jak nám přikázal. Kdo zachovává jeho přikázání, zůstává v Bohu a Bůh v něm; že v nás zůstává, poznáváme podle toho, že nám dal svého Ducha. (1J 3,21- 24)

To, co bylo výše řečeno o platnosti zákona, a tedy i Desatera v době Nové smlouvy, se proto týká i platnosti čtvrtého přikázání o zachovávání soboty. Proto Kristus říká:

Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším. Vždyť mé jho netlačí a břemeno netíží. (Mt 11,28-30)

Pravý odpočinek již křesťan nenachází v povinném zachovávání sobotního dne od západu do západu slunce, ale v plném spočinutí v Kristu.

Neděle tak v Novém zákoně a křesťanské praxi neplní úlohu nějaké "nové soboty", ale stává se pouze vhodným dnem bohoslužebných shromáždění křesťanské církve, jako upomínka na Kristovo vzkříšení první den v týdnu. Pro tuto skutečnost svědčí několik zmínek o neděli v Novém zákoně (Sk 2,1; Sk 20,7; 1.Kor 16,2; Zj 1,10) a texty ze spisů církevních otců z 1. století a začátku 2. stol (například Didaché, List Barnabášův, Ignácus z Antiocheje), které mluví o Dni Páně ve spojitosti s křesťanskou církví.

Zájemce o detailnější rozbor diskutované problematiky odkazují na svoji studii "Sobota nebo neděle?"
http://biblickestudie.cz/studie/sobota_nedele.pdf

Další články a studie k tématu jsou dostupné na biblickestudie.cz